

19. sep.

Kap 5

Polynomier

Ganges og lægger sammen

X og tall gir polynomier

(1)

X variabel

$$X \cdot X \cdot X = X^3$$

$$7X^6 - 5X^4 + 3X + 11$$

$$P(X) = a_n X^n + a_{n-1} X^{n-1} + \dots + a_1 X + a_0$$

Generelt polynom

$$\deg(P(X)) = n \quad \text{hvis } a_n \neq 0$$

$$\deg(0) = -1$$

$$\deg(0 \cdot X^5 + X^3) = 3$$

$$\deg(13) = 0$$

$$\deg \left(\underbrace{X^3 - X(X+1)(X-1)}_{X^3 - X(X^2-1)} \right)$$

$$= \deg(X) = 1$$

OPG:

deg

$$\deg \left(\underbrace{2X^7 + X^5 - X^2(2X^5 + 3)}_{2X^7 + X^5 - 2X^7 - 3X^2} \right) = 5.$$

Produkt av to polynome er et polynom.

2) Summen

Rasjonale funksjoner $\frac{P(x)}{q(x)}$

$P(x)$, $q(x)$

$\frac{1}{q(x)} \cdot q(x) = 1$ bortsett for x hvor $q(x) = 0$.

$$\deg \frac{P(x)}{q(x)} = \deg P(x) - \deg q(x).$$

$$\deg \left(\frac{1}{x} \right) = -1$$

Hvis $P(a) = 0$ så deler $(x-a)$ polynomet P .

Så polynom P av grad n har n eller færre nullpunkt

$$P(x) = 0$$

slider for n .

Tegnet polynome i geometri, blant annet $x(x-1)\dots(x-n)$ ved Produkt $(x-i, i, 0, n)$

3)

n odda

n jevn

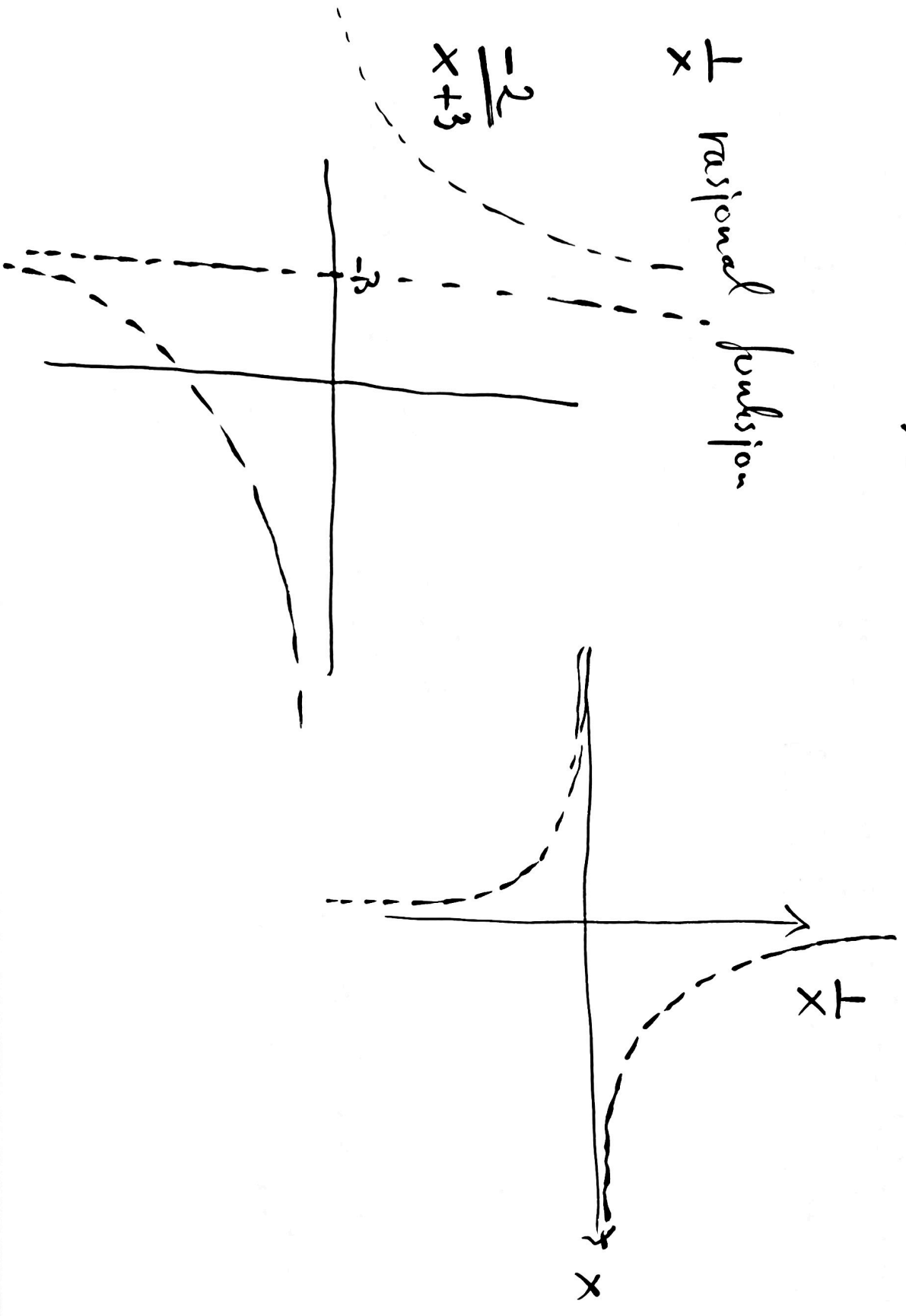
$P(x)$ har minst én rot

$P(x)$ behøver ikke ha rotter:

$$x^{2m} + 1 = (x^m)^2 + 1 \geq 1.$$

$\frac{1}{x}$ rasjonal funksjon

$$\frac{-2}{x+3}$$

Tegst

$$\frac{1}{1+x^2}$$

$$\frac{1}{x(x-1)\dots(x-n)}$$

i gæske.

(4)

$P(x)$ og $q(x)$ to forskellige polynomier.

Da er $P(x) = q(x)$ bare for et endelig antal x .
(antallet $\leq \deg(P-q)$)

$$\frac{\text{Polynom}}{P(x) - q(x)} = 0$$

$\neq 0$

Polynoma i flere variable:

$$x^2 + y^2 - 1$$

pol i x, y

$$y - x^2$$

$$xz + 3x^2y - 7z^2$$

pol. i x, y, z

⑤

$X^4 + 1$ er et produkt av 2 annengradsfaktorer

$$= \underbrace{(X^2 + 1)^2}_{X^4 + 2X^2 + 1} - 2X^2 = (X^2 + 1)^2 - (\sqrt{2}X)^2$$

$$X^4 + 1 = (X^2 + \sqrt{2} \cdot X + 1)(X^2 - \sqrt{2}X + 1)$$

6

Polynom division

lavere grad

$$\frac{x^3 + 2x}{x^2 + 1}$$

$$x^3 = x(x^2 + 1) - x$$

$$= \frac{x(x^2 + 1) - x + 2x}{x^2 + 1}$$

$$= x + \frac{x}{x^2 + 1}$$

lavere grad

enn $x^2 + 1$

polynom

kvotient

rest

$$\frac{p(x)}{q(x)} = S(x) + \frac{r(x)}{q(x)}$$

$$\frac{\text{deg } r < \text{deg } q}{}$$

Alternativ formelning.

$P(x) = S(x) \cdot q(x) + r(x)$
(alle x s.a. $q(x) \neq 0$, og derfor like for alle x .)

$$P(x) : q(x) = S(x) + \frac{r(x)}{q(x)}$$

$$\textcircled{7} \quad \underline{\text{Eks}} \quad 2x^2 + 3x - 1 : x - 2 = \underline{2x + 7} + \frac{13}{x-2}$$

$$- \frac{(2x^2 - 4x) + 0}{0 \quad 7x - 1} = \frac{7x - 14}{0 + 13}$$

$$\underline{\text{Eks}} \quad \frac{x^3 - 2x - 1}{2x^2 - 3}$$

$$x^3 \quad -2x - 1 : 2x^2 - 3 = \frac{1}{2}x + \frac{-\frac{1}{2}x - 1}{2x^2 - 3}$$

$$x^3 \quad -\frac{3}{2}x$$

$$x^3 \quad -\frac{1}{2}x - 1$$

Eks

⑧

$$\frac{x^3 + 1}{3x + 1}$$

$$x^3 + 1 : 3x + 1 = \frac{1}{3}x^2 - \frac{1}{9}x + \frac{27}{27} + \frac{26/27}{3x+1}$$

$$x^3 + \frac{1}{3}x^2$$

$$\begin{array}{r} 0 - \frac{1}{3}x^2 + 1 \\ -\frac{1}{3}x^2 - \frac{1}{9}x + 0 \end{array}$$

$$\frac{1}{9}x + 1$$

$$\frac{1}{9}x + \frac{1}{27}$$

$$\begin{array}{r} 0 \\ \frac{26}{27} \end{array}$$

Neuener
linear

⑨ $\frac{P(x)}{x-a} = S(x) + \frac{r}{x-a}$
deg ≤ 0
konstant.

$P(x) = S(x)(x-a) + r$

$x=a: P(a) = r$

$(x-a)$ deler $P(x) \Leftrightarrow$ resten, $P(a) = 0$

Deler $x-1$ polynomel

$P(x) = x^4 + 2x^2 - 3$ ja

$q(x) = x^5 - 3x^2 + 1$ nei.

$P(1) = 1 + 2 - 3 = 0$

$q(1) = 1 - 3 + 1 = -1$

Faktoriser $P(x) = X^3 + X^2 - 2$.

⑩ Løser etter små heltallige røtter: $P(1) = 1^3 + 1^2 - 2 = 0$ så $x=1$ er en rot

$$P(x) = (x-1)(x^2 + 2x + 2)$$

Så $x-1$ deler $P(x)$.

$$\begin{array}{r} X^3 + X^2 \quad - 2 : X-1 = X^2 + 2X + 2 \\ \underline{X^3 - X^2} \\ 2X^2 \\ \underline{2X^2 - 2X} \\ 2X - 2 \\ \underline{2X - 2} \\ 0 \end{array}$$

irreducibile
siden $(x+1)^2 + 1 \geq 1$

$$X^3 + X^2 - 2 = \underline{(x-1)(x^2 + 2x + 2)}$$

11

Faktoriser $P(x) = x^3 - x^2 - 3x + 3$

$P(x) = 0$ så $x-1$ er en faktor i $P(x)$

$$x^3 - x^2 - 3x + 3 : x - 1 = x^2 - 3$$

$$x^3 - x^2$$

$$\begin{array}{r} 0 \quad 0 \quad -3x + 3 \\ \hline \end{array}$$

$$\begin{array}{r} -3x + 3 \\ \hline \end{array}$$

$$0$$

$$x^3 - x^2 - 3x + 3 = (x-1)(x^2 - 3)$$

$$= \underline{(x-1)(x+\sqrt{3})(x-\sqrt{3})}$$

(konjugatsetninger)

⑫ Når er $q(x) = x^3 + 2x^2 + cx + 3$ delelig med $x+2$.
($x - (-2)$)

Det sker når $q(-2) = 0$.

$$(-2)^3 + 2(-2)^2 + c(-2) + 3 = 0$$
$$-8 + 8 - 2c + 3 = 0$$

$$\underline{c = \frac{3}{2}}$$

Forkert om mulig

$$x^2 + 3x + 2 = (x+2)(x+1)$$

$$q(x) = x^3 + x + 1$$

$$\frac{x^2 + 3x + 2}{x^3 + x + 1}$$

ikke mulig
å forkaste.

$$q(-1) = -1$$

$$q(-2) = -8 - 2 + 1 = -9$$

Så $x+1$ og $x+2$ er ikke faktorer i $x^3 + x + 1$

opp
Forkort $\frac{x-1}{x^3+2x-3}$

(13) Er $x-1$ en faktor i x^3+2x-3 ?
 $1^3+2\cdot 1-3=0$. Ja.

$$x^3 + 2x - 3 : x - 1 = x^2 + x + 3$$

$$\begin{array}{r} x^3 - x^2 \\ \hline 0 + x^2 + 2x - 3 \\ x^2 - x \\ \hline 3x - 3 \\ 3x - 3 \\ \hline 0 \end{array}$$

So $\frac{x-1}{x^3+2x-3} = \frac{1}{x^2+x+3}$

$$14) \text{ oppg } v(x) = x^3 + 2x^2 - 5x - 6$$

Faktoriser $v(x)$.

$$v(-1) = (-1)^3 + 2(-1)^2 - 5(-1) - 6 = -1 + 2 + 5 - 6 = 0$$
$$v(-(-1)) = x+1 \text{ er en faktor i } v(x).$$

$$(v(x) = 8 + 8 - 10 - 6 = 0)$$

$$x^3 + 2x^2 - 5x - 6 : x+1 = x^2 + x - 6$$
$$= (x-2)(x+3)$$

$$\begin{array}{r} x^3 + x^2 \\ \hline x^2 - 5x - 6 \\ x^2 + x \\ \hline -6x - 6 \\ -6x - 6 \\ \hline 0 \end{array}$$

$$v(x) = \underline{\underline{(x+1)(x-2)(x+3)}}$$

15

$Y = ax^2 + bx + c$ parabelen
går gjennom (x_1, y_1)

$\Leftrightarrow Y_1 = a x_1^2 + b x_1 + c$ likning i a, b, c

Finn parabelen
 som går gjennom:

$(1, 1)$

$$L_1 \quad 1 = a + b + c$$

$$Y = \frac{7}{6}x^2$$

$(-1, 2)$

$$L_2 \quad 2 = a - b + c$$

$$-0.5 \cdot x + \frac{1}{3}$$

$(2, 4)$

$$L_3 \quad 4 = 4a + 2b + c$$

sett inn i L_2 og L_3

Fra L_1 : $C = 1 - a - b$ setter inn i L_2 og L_3 gir $\underline{b = \frac{-1}{2}}$

$$2 = a - b + 1 - a - b = 1 - 2b \quad \text{gør } \underline{b = \frac{-1}{2}}$$

$$4 = 4a + 2b + 1 - a - b = 3a + b + 1$$

$$3a = 4 - 1 - b = 3 - b = \underline{3 + \frac{1}{2}} \text{ så } a = \frac{7}{6}$$

$$c = 1 - a - b = 1 - \left(\frac{3 + \frac{1}{2}}{2}\right) - \left(-\frac{1}{2}\right) = 1 - \frac{7}{6} + \frac{1}{2} = \underline{\underline{\frac{1}{3}}}$$

Tegn og
i geometri og
sjekk.